

УДК 37.013:351.746.1

Юрій БЕЦ,

*кандидат педагогічних наук, доцент
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький*

Ванда МИЧКОВСЬКА,

*кандидат педагогічних наук, доцент
Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький*

Наталія САБАНСЬКА,

*Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Б. Хмельницького, м. Хмельницький*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті на основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено поняття “творча активність майбутніх офіцерів-прикордонників”. Досліджено умови формування творчої активності курсантів та визначено основні методи і прийоми стимулювання творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників на заняттях з іноземної мови.

Ключові слова: *творча активність, іноземна мова, майбутні офіцери-прикордонники.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Суспільний запит на творчу особистість актуалізував проблему формування творчої активності як професійно важливої якості майбутніх офіцерів-прикордонників. Сьогодні Державній прикордонній службі потрібні високопрофесійні охоронці кордону, готові творчо, нешаблонно мислити, виявляти розумну ініціативу, самостійно аналізувати явища і процеси, приймати нестандартні рішення, а також здатні активно поповнювати свої знання та вільно орієнтуватися у професійній інформації. Саме тому вирішення проблеми формування творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі професійної підготовки є важливою умовою їхнього професійного самовдосконалення і розширення професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опираються автори. Питаннями формуванням творчої активності майбутніх фахівців займалися видатні психологи і педагоги (В. Давидов, Б. Коротаєва, Г. Костюк, С. Сисоєва, Т. Шамова, Л. Виготський, В. Клименко, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.). Вчені О. Акімова, О. Білоус, М. Вайновська, Н. Давидюк, Ю. Мороз, І. Драч досліджували питання розвитку творчої пізнавальної діяльності, творчого потенціалу і творчого мислення особистості. Серед вітчизняних дослідників проблему формування професійних і творчих якостей курсантів у фаховій підготовці досліджували В. Балашов, О. Діденко, І. Сніцар, Є. Потапчук, О. Торічний, О. Пономаренко та ін.

Мета статті – дослідити особливості формування професійної творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення іноземних мов.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою визначення сутності поняття професійної творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників, ми вивчили поняття “творчість”, “творчий потенціал”, “творча активність” у психолого-педагогічній літературі. По своїй суті “творчість” є культурно-історичним явищем. Багато дослідників свого часу намагалися створити теорію творчості, але підходи та трактування їх істотно відрізнялись. У філософському аспекті

(за А. Спіркіним) трактування творчості визначається як розумова і практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури [20, с. 77]. У цьому плані творчість не обов'язково пов'язана з такими видами діяльності, як малювання, писання музики чи віршів, гра на сцені. Вона виявляється у всіх тих випадках, коли доводиться діяти у ситуаціях невизначеності, без чітких алгоритмів, невідомості, без визначення суті та способів тих чи інших проблем, непередбачуваності умов.

Фундаментальні дослідження творчості були відкриті психологічною наукою. На сьогодні у психології творчість досліджують у двох головних аспектах: процесуальному та особистісному. Перший аспект передбачає визначення особливостей перетворення суб'єктом предмета творчості, при цьому учені (А. Брушлінський, В. Дружинін, Є. Ігнат'єв, С. Малих) досліджують фази, стадії, етапи та результати перетворення. Беручи до уваги другий аспект, вчені (В. Русалов, Б. Теплов, В. Сміт, Дж. Гален, І. Фостер) виділяють якості, здібності особистості як суб'єкти творчої діяльності, її потреби, мотиви, інтереси, знання, вміння, навички, самосвідомість тощо.

Низка дослідників вказують на творчість як невід'ємну складову особистісного розвитку (А. Давиденко, Б. Кремінський, А. Маслоу, В. Рибалка, Н. Роджерс, В. Ткачев та ін.) і вважають, що саме у творчості відбувається формування людини, і саме через творчість стає можливим вияв її неповторної індивідуальності. Так, В. Моляко [14], розкриваючи сутність творчості з позицій психології, визначає її як процес створення чогось нового для певного суб'єкта. На думку В. Клименка [10, с. 14–15], творчість людини – це психічна активність, процес розв'язання завдання, стан натхнення (спалах енергетичного потенціалу людини, який розриває межу невідомого, виокремлює його частину і перетворює його на відоме).

Важливого значення у контексті вивчення творчості психологи надають дослідженню творчого мислення. У Психологічній енциклопедії творче мислення визначено як такий вид мислення, результатом

якого є принципово чи суб'єктивно новий або вдосконалений образ певного аспекту дійсності. Воно відзначається своєрідним перебігом, особливою складністю і потребує великої інтелектуальної активності суб'єкта. Дж. Гілфорд [19, с. 203] охарактеризував творче мислення як оригінальне, гнучке, глибоке і нетривіальне. Специфіку творчого мислення О. Матюшкін [13] бачить у виявленні суб'єктивно нового, що веде до формування психічних новоутворень особистості. Компоненти творчого мислення чітко визначив Г. Алдер [1]. На його думку, творче мислення характеризують швидкість та гнучкість мислення, оригінальність, винахідливість та реактивність розуму, переформулювання та використання нового формату, тобто відмова від старих схем, принципове допущення певної невизначеності, прагнення бути несхожим на інших та усвідомлений виклик традиціям, висока самодисципліна, прагнення до досконалості [1, с. 124]. Окрім мислення, творча діяльність містить й інші психологічні явища, зокрема мотиви, емоції, пам'ять, волю, здібності [22, с. 663].

Оскільки наше дослідження спрямоване на формування професійної творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення іноземної мови, тоді розглянемо творчість з педагогічної точки зору. Представники педагогічної науки вивчали співвідношення поняття педагогічної творчості із супровідними ознаками, властивостями, якостями особистості (В. Лісовська, М. Поташник, Л. Степанко та ін.), розглядали індивідуальний стиль діяльності особистості як найважливішу ознаку її творчого характеру (Є. Клімов, В. Мерлін, Я. Пономарьов), з'ясували механізм взаємозв'язку творчого мислення і педагогічної майстерності (Ю. Азаров, І. Зязюн, Н. Тарасевич та ін.), а також педагогічні умови, шляхи і засоби формування творчої особистості (О. Бодальов, Н. Кичук, Л. Лузіна, О. Мороз, В. Рибалко та ін.) [20, с. 90–91]. Загалом дослідники зупиняються на визначенні поняття творчості як продуктивної людської діяльності, здатної породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення [3, с. 71].

Узагальнюючи різні підходи до тлумачення поняття “творчість”, визначаємо її як результативну діяльність особистості у створенні

якісно нових матеріальних і духовних цінностей, у виявленні нових властивостей, закономірностей і методів дослідження нашого буття, нових ефективних способів розв'язання суспільних проблем та професійних завдань.

Джерелом розвитку особистості є її творчий потенціал. Низка вчених (Б. Ананьєв, Г. Костюк, О. Леонтєв, О. Матюшкін, В. Моляко, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн), розкриваючи поняття “творчий потенціал особистості”, розглядають його на рівні вивчення потенційних і актуальних характеристик людини. Інші дослідники (Л. Овсянецька, В. Олексюк, Е. Яковлева), розкриваючи сутнісну характеристику творчого потенціалу особистості, вказують на співвідношення понять “творчий потенціал” – “творча активність”. Зокрема В. Риндак [15] вивчаючи творчий потенціал, трактує його як сукупність фундаментальних властивостей особистості, які інтегруються в її можливості. Разом з тим дослідник вважає, що активність особистості (інтелектуальна, суб'єктна та інші її види) сприяє розгортанню творчого потенціалу. У процесі продуктивної діяльності творчий потенціал реалізується й нагромаджується саме у творчій активності, відповідно творчий потенціал і творча активність особистості виступають у цьому феноменологічному ряді в парі, доповнюючи одне одного. Тому з'ясуємо природу і специфіку поняття “творча активність”.

У психолого-педагогічній літературі немає єдності поглядів щодо визначення активності суб'єкта в навчальному процесі. Найчастіше вчені вказують на дві-три ознаки активності, зокрема на напруження розумових сил, вияв ініціативи та інтересу, здатність змінювати навколишню дійсність відповідно до власних потреб, поглядів, цілей тощо. Р. Нізамов [21, с. 71–72] тлумачить активність студента у навчанні як вольову дію, діяльнісний стан, що характеризує посилену пізнавальну діяльність особистості. Активному студентові властивий вияв різнобічного глибокого інтересу до знань, навчального завдання, докладання зусиль, напруженість уваги, розумових і фізичних сил для досягнення поставленої мети.

С. Сисоєва [20, с. 127] визначає творчу активність як складову творчої особистості поряд з творчим спілкуванням, умовами

для творчості, творчою діяльністю, внутрішніми передумовами для творчості, додатковими творчими якостями особистості. Я. Пономарев [18] вважає, що творча активність – це сплав емоційних, вольових, інтелектуальних якостей людини, які виявляються в ініціативності, самостійності, емоційній чутливості, вольових, цілеспрямованих діях, свідомості вчинків. На думку З. Слєпкань [21, с. 72], творча активність полягає у прагненні студента вникнути у сутність речей, явищ, прагненні застосовувати нові прийоми подолання труднощів, здатності вносити елементи новизни у способи виконання навчальних завдань.

С. Діденко [4] характеризує поняття творчої особистості як більш-менш стійке утворення динамічного характеру, яке є не окремою рисою особистості, а її інтегральною якістю, яка складається з цілого комплексу емоційних, інтелектуальних, характерологічних особливостей, які дають людині змогу творити у будь-якому виді людської діяльності і виявляються як самодіяльність у вільній, свідомій, ініціативній внутрішньо необхідній діяльності. О. Ковальов [11] вважає, що творча активність – це психологічний вияв особистості у тій чи іншій творчій діяльності. Е. Варнавських [2] визначає творчу активність як сукупність властивостей особистості, що забезпечує її включеність у процес створення нового інтелектуального продукту та передбачає “внутрішньосистемне та міжсистемне перенесення знань і умінь у нові ситуації, зміну способу дій при вирішенні навчальних і службових завдань” [2, с. 56]. До структури творчої активності Л. Єрмолаєва-Томіна [6] відносить основні компоненти творчості, а саме: самостійність вибору об’єкта мислення, вихід за межі завдання, перетворення завдання і стимулу. Однак більшість вчених стверджують, що творча активність фахівця – це компонент професійної готовності випускника вищого навчального закладу.

Отже, на основі узагальнення науково-педагогічної літератури нами було визначено сутність поняття “творча активність майбутнього офіцера-прикордонника”, а саме – це якість особистості, яка характеризується усвідомленням творчих потреб і здібностей, що забезпечують можливість діяти творчо під час розв’язання проблемної ситуації або навчальної задачі, і виявляється у творчій самореалізації,

що в подальшому впливає на результати професійної підготовки майбутнього офіцера-прикордонника.

Багато науковців підтверджують думку про те, що вирішальне значення для розвитку творчого потенціалу має безпосередньо навчальний процес, його зміст і методи. Зокрема О. Леонтьєв [12] вважає, що особистість визначається життям, процесом, який “поєднує” між собою здібності та зовнішні умови й обставини, тому що здібності є результатом розвитку на основі задатків, фізіологічних особливостей та розвиваються у діяльності [12, с. 199]. Тобто важливою є активність особистості у діяльності, оскільки вона (активність) – неодмінна умова розкриття творчого потенціалу і розвитку її здібностей, досягнення успіху. І якщо не може бути прямого навчання творчості, то все-таки досить реальним і ефективним у процесі навчальної діяльності, на наш погляд, є непрямий вплив на неї через створення умов та визначення факторів, що стимулювали б творчу активність.

Основоположними для нашого дослідження є надбання вчених щодо основних педагогічних чинників та умов ефективного формування творчої активності майбутніх фахівців. Зауважимо, що ми використовуємо щодо творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників саме термін “формування”, який розглядаємо як педагогічне управління індивідуальним становленням особистості. Звертаємо увагу, що у процесі професійної підготовки курсантів-прикордонників мова йде про початковий, принципово важливий етап формування творчої активності, подальший розвиток і удосконалення якої відбуватиметься упродовж майбутньої професійної діяльності.

На формування творчої активності майбутнього фахівця мають вплив внутрішні (суб’єктивні) та зовнішні (об’єктивні) чинники. Внутрішні пов’язані з індивідуальними особливостями особистості, зовнішні – із сукупністю педагогічних впливів. До системи внутрішніх педагогічних чинників входять мотивація, здібності, емоції, ідеали, світогляд, переконання тощо [7]. А от до зовнішніх чинників відносяться: чинники, пов’язані з організацією навчально-виховного процесу (форми, методи навчання, використання технічних засобів навчання та сучасних комп’ютерних технологій, профілізація

окремих дисциплін та інші); чинники, пов'язані зі структурою та змістом навчального матеріалу (актуальність, практична значущість для майбутньої діяльності) [5; 23 та ін.].

Зважаючи на це, на наш погляд, є важливим врахування особливостей педагогічного процесу у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. Цими особливостями є: ідеологічна спрямованість навчання, пов'язана із необхідністю виховання прикордонника-патріота України; оволодіння військовою професією як службовим обов'язком кожного курсанта; тісна взаємодія з органами охорони державного кордону та чітко виражена практична спрямованість; висока напруженість процесу (організація занять здійснюється в умовах постійного повного навчально-службового навантаження особового складу) [9]. Крім того, навчально-виховний процес у ВВНЗ відбувається в умовах чіткого дотримання вимог Концепції військової освіти в Україні, статутів і положень про військову службу; беззаперечного виконання наказів, інструкцій та інших нормативних документів, і, що не менш важливо, навчальна діяльність майбутніх офіцерів-прикордонників має яскраво виражену професійну спрямованість, яка відображає специфіку діяльності фахівців ДПСУ. Це певною мірою позначається не лише на змісті навчального матеріалу, але й на формах і методах організації усього навчально-виховного процесу. Особливості специфіки навчання в умовах вищих військових закладах можуть призвести до пригнічення творчої активності майбутніх фахівців (безініціативність, орієнтир тільки на вказівки тощо). Тому, для формування творчої активності необхідно надати майбутнім офіцерам можливість для виявлення ініціативи, свідомого самостійного вибору шляхів, форм, методів під час занять з іноземної мови, пошуку вирішення нестандартних ситуацій, отримання задоволення від процесу тощо.

Отже, створення сприятливих умов на заняттях іноземної мови передбачатиме формування не тільки творчої активності у подальшій професійній діяльності, але й комунікативної іномовної компетенції майбутніх фахівців загалом. Тому, завдання педагога – створити простір можливої творчої самореалізації курсанта як суб'єкта навчання [16].

У процесі дослідження ми дійшли висновку, що умовами для формування творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників на заняттях з іноземної мови мають бути:

створення відповідної творчої атмосфери на заняттях (доброзичливість викладача, вміння вислухати, відсутність категоричних оцінок);

створення умов для ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії курсантів-прикордонників незалежно від рівня їх творчого розвитку;

надання курсантам можливості активно взаємодіяти, висувати оригінальні ідеї, гіпотези;

забезпечення суб'єктів навчання необхідним дидактичним і видатковим матеріалом, що сприяє розвитку творчого мотивації;

використання сучасних технологій пошуку та обробки інформації, активне залучення майбутніх офіцерів-прикордонників до різних інформаційних баз даних;

забезпечення умов для практичного застосування набутих знань, умінь і навичок;

дотримання викладачем позиції консультанта, помічника, який залишає за собою функцію загального контролю;

надання можливості курсантам будувати творчий процес самостійно.

Серед методів і прийомів формування творчої активності на заняттях з іноземної мови актуальними в аспекті нашого дослідження виділяємо:

стимулювання зацікавленості, творчого інтересу щодо проведення занять з іноземної мови;

мотивація до самостійного навчання, творчого пошуку;

розвивальні ігри (дозволяють моделювати сам творчий процес);

метод відкриття (на занятті створюються ситуації, які спонукають курсанта до вибору);

метод колективного пошуку оригінальних ідей з використанням принципів евристики.

Не залишаємо поза увагою й досить поширені у сучасній освітній діяльності методи, що сприяють розвитку активності особистості, зокрема: дискусійні (відстоювання власної думки, обговорення питань),

ігрові (розвиток нестандартного мислення та творчого підходу), проблемне навчання (містить елемент протиріччя), відбір змісту навчального матеріалу (невідоме – сильний стимул пізнання), самосійна робота. Для повноцінного навчання необхідно використовувати комплекс методів активізації творчої діяльності, які ефективно впливатимуть на якість засвоєння знань у творчій діяльності [8; 17].

Підсумовуючи вище сказане, доходимо висновку, що до основних методів і прийомів навчання, які ефективно впливають на процес формування творчої активності майбутніх офіцерів-прикордонників на заняттях з іноземної мови, належать вирішення складних пізнавальних завдань і ситуацій, дослідницькі завдання, діалогічний метод навчання, проблемне засвоєння, ділова гра. Крім того, важливими методами та прийомами стимулювання творчої активності курсантів на заняттях з іноземної мови повинні бути стимулювання їх зацікавленості, творчого інтересу; використання цікавих аналогій; створення ситуацій емоційного переживання; застосування розвивальних ігор, методу відкриття; створення ситуацій з можливістю вибору; використання запитань, що стимулюють процеси мислення вищого рівня.

Погоджуємося з думкою науковців і щодо того, що важливими для розвитку творчості є поєднання індивідуальної і колективної форм діяльності, активізація трансформаційних можливостей предметно-просторового середовища, гнучке використання часу, засобів. У дослідженнях ряду вчених (А. Петросян, Е. Усманової, Т. Хащенко, М. Щербо) виявлено суттєві можливості розвитку продуктивних процесів мислення в умовах групового творчого мислення, що сприяло досягненню високої суб'єктивної ефективності кожним учасником. О. Матюшкін також вказує на значні переваги групової форми організації навчання при роботі з розвитку творчої активності учнів. Дослідник зазначає, що основним показником творчого процесу групи є оригінальність рішення, яке є одночасно і показником ефективності мислення. Основними стимулами організації творчості у групі є створення оптимальних умов, що забезпечували б творчий стан учнів та

типів творчої взаємодії, сприяли б виникненню нестандартних реакцій на ситуацію (завдання) [13, с. 63].

Висновок. Отже, проблеми творчості, розвитку творчої особистості та творчої діяльності є актуальним предметом досліджень у педагогіці. Творча активність фахівця розглядається як складова професійної готовності випускника вищого навчального закладу. Тому, останніми десятиліттями наука цілеспрямовано намагається розробити спеціальні прийоми, методи, засоби та технології розвитку творчих здібностей, стимулювання творчої активності, формування творчих стратегій. Узагальнення положень методології наукових досліджень дозволяє стверджувати, що для формування творчої активності майбутнього офіцера-прикордонника, важливе значення має забезпечення таких психолого-педагогічних чинників і умов: гуманізація і демократизація військової освіти, зокрема забезпечення свободи думки, самостійності вибору, формування широкого кругозору курсантів, вміння знаходити і усвідомлювати суперечності, наочність освітньої діяльності, використання методів розвиваючого і проблемного навчання; позитивна атмосфера навчання, формування стійкої мотивації діяльності, особистісних творчих якостей, ситуації необхідності прийняття нового; формування творчого системного мислення через застосування системного, особистісно орієнтованого і діяльнісного підходів, домінантність пошукової пізнавальної діяльності та ін.; методологія творчості, зокрема використання активних форм організації навчального процесу та спеціальних прийомів стимулювання тощо.

Список використаної літератури

1. Алдер Г. СҚ, или мускулы творческого интеллекта / Г. Алдер ; пер. с англ. С. Потапенко. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 496 с.
2. Варнавских Э. А. Критерии творческой активности курсантов военного вуза / Э. А. Варнавских // Военная мысль. – 2003. – № 3. – С. 56–59.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко ; гол. ред. С. Г. Головка. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.

4. Диденко С. В. Формирование творческой активности младших школьников в условиях организации эстетической оценочной деятельности : дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Диденко С. В. – К., 1987. – 156 с.
5. Дружинин, В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – СПб. : Питер, 1999. – 368 с.
6. Ермолаева-Томина Л. Б. Исследование факторов, детерминирующих индивидуальные различия в проявлении творческой активности / Ермолаева-Томина Л. Б. // Психология творчества / под. ред. Я. А. Пономарев. – М. : Наука, 1990. – С. 111–130.
7. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. / С. С. Занюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.
8. Ігнатенко, Л. Інноваційна діяльність в освіті / Л. Ігнатенко // Освіта і управління. – 2003. – Т. 6, число 3. – С. 107–110.
9. Іщенко Д. В. Основи військової педагогіки / Д. В. Іщенко, А. Ф. Філіпов. – Хмельницький : Вид-во НАПВУ, 2002. – 106 с.
10. Клименко В. В. Психологія творчості : навч. посіб. / В. В. Клименко. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 480 с.
11. Ковалев А. К. Очерки педагогіки / А. К. Ковалев. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1963. – 196 с.
12. Леонтьев А. Н. Философия психологии / А. Н. Леонтьев. – М. : Изд-во МГУ, 1994. – 288 с.
13. Матюшкин А. М. Мышление, обучение, творчество / А. М. Матюшкин. – М. : Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та ; Воронеж : МОДЭК, 2003. – 720 с.
14. Моляко В. О. Психологічні проблеми творчої діяльності та обдарованості дітей і молоді / В. О. Моляко // Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / голов. ред. Максименко С. Д. – К., 1999. – Вип. 19. – С. 146–153.
15. Образование. Наука. Творчество. Теория и опыт взаимодействия : монография / науч. рук. В. Г. Рындак ; под общ. ред. В. Г. Рындак. – Екатеринбург : Урал. отд. РАО, 2002. – 394 с.
16. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2005. – 399 с.
17. Полуянов Ю. Я. Соотношение учебной деятельности и творчества детей на занятиях изобразительным искусством / Ю. Я. Полуянов // Вопросы психологии. – 1998. – № 5. – С. 94–101.

18. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 280 с.
19. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. – К. : Академвидав, 2006. – 424 с.
20. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник / С. О. Сисоєва. – К. : Міленіум, 2006. – 346 с.
21. Слепкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. / З. І. Слепкань. – К. : Вища шк., 2005. – 239 с.
22. Словарь практического психолога / составитель С. Ю. Головин. – Минск : Харвест, 1998. – 800 с.
23. Яворська Г. Х. Педагогіка для правників : навч. посіб. / Г. Х. Яворська. – К. : Знання, 2004. – 335 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Яремчук І. А.

Бец Ю. И., Мичковская В. Р., Сабанская Н. М. Особенности формирования профессиональной творческой активности будущих офицеров-пограничников в процессе изучения иностранных языков

В статье на основе анализа психолого-педагогической литературы определено понятие “творческая активность будущих офицеров-пограничников”. Исследованы условия формирования творческой активности курсантов и определены основные методы и приемы стимулирования творческой активности будущих офицеров-пограничников на занятиях по иностранному языку.

Ключевые слова: *творческая активность, иностранный язык, будущие офицеры-пограничники.*

Features of the Future Border Guard Officers' Professional Creative Activity Formation in the Process of Foreign Languages Learning

The definition of “creative activity of the future border guard officers” has been determined on the basis of psychological and educational literature analysis. The conditions of the cadets' creative activity formation and the main methods and techniques to stimulate creative activity of the future border guard officers during foreign language lessons have been researched.

Thus, the problems of creation, creative personality development and creative activities are important research subjects in pedagogy. Creative professional activity is considered as a part of professional readiness of a higher establishment graduate. Therefore, in recent decades the science intentionally tends to develop special techniques, methods, tools and technologies of creativity activity development, stimulation, and creative strategies formation. Generalization of the provisions of the methodology of scientific research suggests that the formation of the future border guard officers' creative activity is significantly influenced by such psychological and educational factors and conditions: humanization and democratization of military education, including freedom of thought, independence of choice, forming cadets' broad outlook, their ability to find and understand contradictions, obviousness of educational activities, the use of problem-based and developmental teaching; positive atmosphere of teaching, formation of a stable motivation of the activity, personal creative qualities, the need to adapt to new situations; formation of creative system thinking through the use of systematic, activity-oriented and personal approach, dominance of search cognitive activity, etc.; methodology of creativity including the use of active forms of the educational process and special stimulation techniques, etc.

Keywords: *creative activity, foreign language, future border guard officers.*